

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

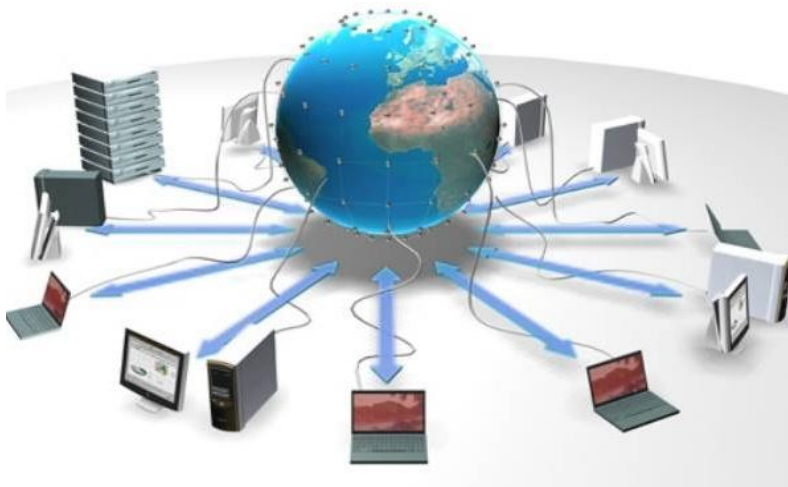
КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ ТА
ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

«ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ І УПРАВЛІННІ»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 3

Одеса
2021

ТРАНСПОРТНІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ

Дибченко І. Р.¹, Орлик О. В.²

1 – студентка 3 курсу 30 гр., факультету міжнародної економіки,

2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра економічної кібернетики та інформаційних технологій
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Дибченко І. Р., Орлик О. В. Транспортні перевезення як складова частина туристичної індустрії. У статті розглянуто особливості, спільні та відмінні ознаки туризму і транспорту. Наведено класифікацію транспорту та окреслено чинники вибору того чи іншого виду транспорту для організації туристичних перевезень. Визначено переваги і недоліки різних видів пасажирського транспорту.

Ключові слова: туризм, подорож, пасажирський транспорт, транспортні послуги.

Дыбченко И. Р., Орлик О. В. Транспортные перевозки как составная часть туристской индустрии. В статье рассмотрены особенности, общие и отличительные признаки туризма и транспорта. Наведена классификация транспорта и обозначены факторы выбора того или иного вида транспорта для организации туристических перевозок. Определены преимущества и недостатки различных видов пассажирского транспорта.

Ключевые слова: туризм, путешествие, пассажирский транспорт, транспортные услуги.

Dybchenko I., Orlyk O. Transportation as an integral part of the tourism industry. The article discusses the features, general and distinctive features of tourism and transport. The classification of transport has been introduced and the factors for choosing a particular type of transport for organizing tourist transportation are indicated. The advantages and disadvantages of various types of passenger transport are determined.

Keywords: tourism, travel, passenger transport, transport services.

Дибченко І. Р., Орлик О. В. Транспортні перевезення як складова частина туристичної індустрії // Інформаційні технології в економіці і управлінні : зб. наук. студ. праць. Одеса : ОНЕУ, 2021. Вип. 3. С. 71–79.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В останні роки індустрія туризму стала займати одне з головних місць в економіці більшості країн. Туристичний продукт, вироблений нею, включає великий і різноманітний комплекс послуг і товарів, які можуть споживатися людьми під час подорожей. При цьому транспортні послуги в структурі вартості туристських продуктів займають значну частку. В залежності від тривалості, дальності подорожі ця частка (у більшості випадків) коливається від 40 до 60% [9]. Чим більш комфортабельний і швидкісний вид транспорту використовується, тим вища вартість подорожі.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Питання транспортного обслуговування і перевезення туристів, організації транспортних подорожей розглядали у своїх працях такі фахівці як: В. Кифяк, І. Антоненко, В. Бабарицька, В. Герасименко, А. Замкова, М. Мальська, І. Мельник, М. Біржаков, І. Бутко, В. Гуляєв, О. Ільїна, Т. Одінцова, В. Сенін.

Аналіз публікацій показує, що вибраний напрямок досліджень за своєю актуальністю має наукову та практичну цінність.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Суттєвою ознакою туристичної діяльності є подолання простору від місця постійного проживання до місця відпочинку. Тому на даний час потрібно більше уваги приділити питанням взаємодії індустрії туризму і транспорту для організації туристичних перевезень.

Мета статті. Метою статті є виявлення особливостей транспорту в індустрії туризму, окреслення переваг та недоліків різних видів пасажирського транспорту для організації туристичних перевезень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Туризм і транспорт є самостійними галузями економіки та теоретично можуть існувати і розвиватися самостійно. Однак, розвиток туризму і транспорту – взаємопов'язаний і взаємообумовлений процес.

Як правило, при дослідженні зв'язків в системі «туризм – транспорт» в науковій літературі переважне місце відводиться ролі та значенню транспорту як фактору розвитку туризму. Це природно і логічно, оскільки туризм є порівняно новим соціально-економічним явищем, і в значній мірі став наслідком народження і розвитку транспорту [12]

Якщо взяти до уваги той факт, що безперервно збільшуються масштаби цього явища, і що його значення в системі економічних відносин у світовому масштабі збільшується, стане ясно, що необхідно приділяти більшу увагу і зворотним зв'язкам та залежностям в системі «туризм – транспорт».

На взаємозв'язок транспорту і туризму вказує аналіз основних понять в галузі туризму. Так в Законі України «Про туризм» [1] визначені такі основні поняття як туризм і туристський продукт.

Туризм – тимчасовий виїзд особи з місця проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці, куди особа від'їжджає

Туристичний продукт – попередньо розроблений комплекс туристичних послуг, який поєднує не менше ніж дві такі послуги, що реалізується або пропонується для реалізації за визначеною ціною, до складу якого входять послуги перевезення, послуги розміщення та інші туристичні послуги, не пов'язані з перевезенням і розміщенням (послуги з організації відвідувань об'єктів культури, відпочинку та розваг, реалізації сувенірної продукції тощо).

Наведені визначення свідчать, що транспортна послуга є невід'ємною складовою туризму і туристського продукту.

І туризм, і транспорт, як самостійні галузі економіки, мають певні спільні ознаки. Разом з тим певні цілі і завдання транспорту і туризму мають суттєві відмінності (табл. 1).

Таблиця 1

Спільні та відмінні ознаки туризму і транспорту

Спільні ознаки	Відмінні ознаки
1	2
<ul style="list-style-type: none"> – Сферою спільних інтересів цих галузей є перш за все пасажирські перевезення. – Результатом роботи транспорту в сфері пасажирських перевезень є транспортна послуга з переміщення пасажирів. – Результатом роботи підприємств, які працюють в сфері туризму, є туристський продукт, який об'єднує декілька послуг. – Для транспортних послуг в сфері пасажирських перевезень і туристських послуг характерна нематеріальна форма, збіг у часі та просторі процесів виробництва і споживання, неможливість зберігання, сезонність та ін., що властиво будь-яким послугам. 	<ul style="list-style-type: none"> – Транспорт може функціонувати окремо і незалежно від туризму, у той час як зворотне неможливо. – Туризм перебуває в сильній залежності від гарного стану і функціонування транспортної системи, ніж пасажирський транспорт від туристичного розвитку. – Головним завданням пасажирського транспорту є задоволення населення в перевезеннях, а головним завданням туризму – надання населенню якісних туристських продуктів та окремих туристських послуг. – Для пасажирського транспорту при організації перевезень найбільш важливим є забезпечення безпеки руху транспортних засобів, швидкості та комфортності перевезень, дотримання графіку руху транспортних засобів, оптимізація витрат на перевезення.

1	2
	<ul style="list-style-type: none"> - В більшості випадків для пасажирського транспорту не важливо чи є пасажир туристом. - Для туризму при використанні пасажирського транспорту найбільш важливим є досягнення мети подорожі, забезпечення безпеки та комфортності пересування туристу.

Джерело: розроблено авторами на основі [7; 8]

При цьому, вирішення завдань туризму іноді суперечить завданням транспорту. Так, реалізація мети подорожі не завжди дозволяє раціонально здійснити перевезення з точки зору транспорту (перевезення найкоротшим маршрутом, мінімізація витрат на перевезення, забезпечення графіку руху, тощо). Разом з тим, в сучасних умовах туризм не може обійтись без послуг пасажирського транспорту, а транспорт зацікавлений в туризмі, оскільки туризм надає транспорту значні обсяги перевезень, що забезпечує транспорт роботою.

Перевезення туристів здійснюються різними видами транспорту, що відображено нами у вигляді схеми на рис. 1.

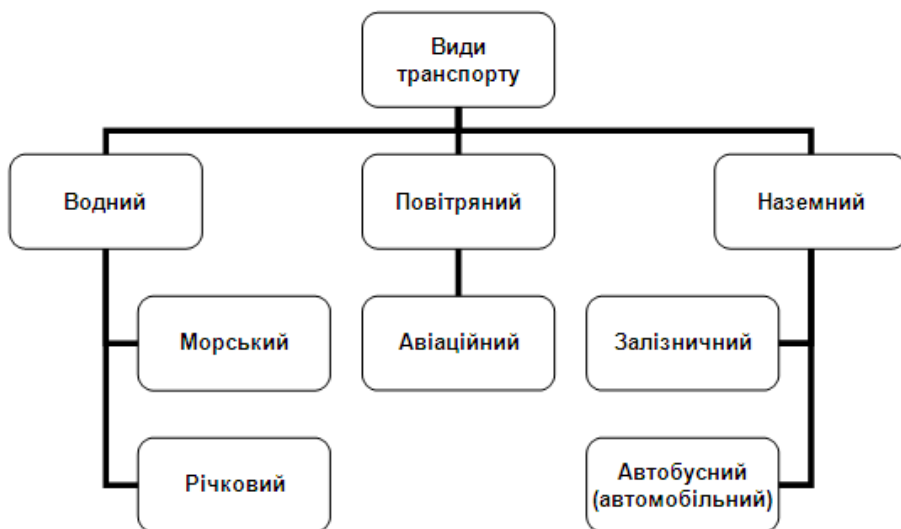

Рис. 1. Види транспорту для туристичних перевезень

Прогрес у транспорті став причиною високих темпів розвитку туризму, що стало можливим завдяки:

- удосконаленню якості пасажирських транспортних засобів (швидкості, безпеки, комфорту, економічності);
- істотному збільшенню провізної спроможності пасажирського транспорту;
- створенню об'єктивних умов для зменшення собівартості та ціни транспортних послуг [8].

Вибір та використання туристичним підприємством того чи іншого виду транспорту для забезпечення туристичних перевезень залежить від цілого ряду чинників [2; 6; 9]:

- виду подорожі;
- цільової спрямованості туру;
- ступеня розвитку транспортної системи певної території;
- географічного положення і кліматичних умов території;
- економічного розвитку та національних традицій території;
- програми туру;
- довжини маршруту та тривалості транспортування;
- кількості подорожуючих;
- місткості транспортного засобу;
- безпеки пересування;
- мобільності транспорту;
- платоспроможності туриста;
- вартості та рівня комфорту та ін.

При плануванні подорожі враховуються такі фактори, як: швидкість доставки до цілі подорожі; безпека; вартість переїзду і наявність пільг та знижок; комфортність; можливість перевезення багажу; умови для сну і відпочинку; харчування; рівень шуму і вібрацій; наявність несприятливих екологічних впливів [4].

Вартість перевезення залежить від цих факторів. На жаль, на даний час, жодний вид транспорту не задовольняє такому набору вимог повністю. Щоби зробити такий висновок, ми розглянули переваги та недоліки різних видів пасажирського транспорту для організації туристичних перевезень (табл. 2).

Таблиця 2
Преваги та недоліки різних видів пасажирського транспорту

Преваги / Недоліки	Види транспорту
1	2
ВОДНИЙ ТРАНСПОРТ	
<i>Морський транспорт (круїзні лайнери; морські поромы; теплоходи; прогулянкові судна; яхти; екскурсійні підводні човни)</i>	
Преваги	– висока провізна і пропускна здатність; – можливість міжконтинентальних перевезень;

1	2
	<ul style="list-style-type: none"> – відносно низькі тарифи; – низька собівартість перевезень на далекі відстані; – низька капіталомісткість перевезень; – сфера застосування практично не обмежена.
Недоліки	<ul style="list-style-type: none"> – мала частота відправлень; – обмеженість перевезень; – залежність від географічних, навігаційних і погодних умов; – низька швидкість перевезень; – необхідність створення складної портової інфраструктури.
<i>Річковий транспорт (річкові судна; річкові пороми)</i>	
Переваги	<ul style="list-style-type: none"> – високі провізні спроможності на глибоководних ріках і водоймах; – низькі тарифи; – низька собівартість перевезень; – низька капіталомісткість; – сфера застосування практично не обмежена.
Недоліки	<ul style="list-style-type: none"> – обмеженість перевезень; – низька швидкість перевезень; – залежність від нерівномірності глибин рік і водойм, навігаційних умов; – сезонність роботи (особливо актуально для України та усїєї європейської частини СНД); – недостатня надійність перевезень.
ПОВІТРЯНИЙ ТРАНСПОРТ	
<i>Авіаційний транспорт (літаки цивільної авіації; вертольоти; дельтаплани; повітряні кулі)</i>	
Переваги	<ul style="list-style-type: none"> – найвища швидкість доставки пасажирів; – найбільш короткі у порівнянні з іншими видами транспорту маршрути перевезень; – можливість досягнення віддалених та недоступних для інших видів транспорту районів; – висока надійність; – сфера застосування практично не обмежена.
Недоліки	<ul style="list-style-type: none"> – найвищі тарифи серед інших видів транспорту; – висока собівартість перевезень; – високий рівень залежності від метеорологічних умов; – незначні обсяги перевезень; – висока капіталомісткість, матеріало- і енергоємність перевезень.
НАЗЕМНИЙ ТРАНСПОРТ	
<i>Залізничний транспорт (рейсові поїзда; поза рейсові поїзда)</i>	
Переваги	<ul style="list-style-type: none"> – висока провізна і пропускна здатність; – висока регулярність перевезень;

1	2
	<ul style="list-style-type: none"> – універсальність перевезень; – незалежність від погодних умов, кліматичних умов, часу доби і пори року (сезону); – відносно низькі тарифи; – невисока собівартість пасажирських перевезень; – висока швидкість доставки пасажирів на великі відстані; – значна пасажиропідйомність; – сфера застосування практично не обмежена.
Недоліки	<ul style="list-style-type: none"> – невисока маневреність; – обмежена кількість перевізників; – великі капітальні вкладення у виробничо-технічну базу; – великі капітальні вкладення при необхідності створення нового транспортного коридору; – висока матеріалоемність і енергоемність перевезень.
<p><i>Автобусний (автомобільний) транспорт (рейсові автобуси; власний транспорт туристичних компаній; орендований транспорт; власний транспорт туриста)</i></p>	
Переваги	<ul style="list-style-type: none"> – висока доступність; – висока маневреність і рухливість; – можливість забезпечити регулярність доставки; – висока швидкість доставки пасажирів; – можливість використання різних маршрутів і схем доставки; – можливість відправлення пасажирів маленькими партіями; – доставка пасажирів без проміжних пересадок, від пункту відправлення до пункту призначення; – широкі можливості вибору найбільш придатного перевізника; – невеликі капітальні вкладення в освоєння нових маршрутів на короткі відстані.
Недоліки	<ul style="list-style-type: none"> – низька продуктивність; – залежність від погодних та дорожніх умов; – стан дорожньої мережі України в даний час; – порівняно висока вартість перевезень; – відносно висока собівартість перевезень на великі відстані; – низький рівень експлуатаційних показників; – перевезення на короткі відстані (до 300 км).

Джерело: розроблено авторами на основі [10; 11]

Туристична подорож може проходити при комбінованому використанні декількох видів транспорту. Наприклад, залізничний + автобус, авіаційний + автобус і т. п. Це дозволяє швидше та комфортніше перевезти туристів. Також, автобус та автомобіль можуть використовуватися у вигляді трансферного транспорту, щоб доставити туристів з аеропорту в готель.

В останні роки збільшився відсоток туристів, які користуються авіатранспортом, що пов'язано з розвитком таких видів туризму, як шоп-тури і бізнес-тури, де визначальним фактором є швидкість доставки [6].

Отже, як ми з'ясували, що у кожного виду транспорту є свої переваги і недоліки, але всі види транспорту переслідують одну головну мету – найбільш повне задоволення потреб туристів при реалізації послуг з перевезення. У зв'язку з цим має сенс говорити про транспортне обслуговування туристів, як про сукупність цілого ряду послуг, призначених для перевезення туристів та їх багажу з одного пункту в інший з достатньою швидкістю і максимальним рівнем комфорту.

Туристична галузь в Україні розвивається, і про це свідчать світові рейтинги. У 2019 році наша країна поліпшила свої позиції відразу за трьома напрямками:

- туристична інфраструктура;
- туристична привабливість;
- безпека для мандрівників.

Всесвітній економічний форум опублікував у 2019 році великий звіт по туризму, згідно з яким Україна піднялася на 107 місце у рейтингу найбезпечніших країн для мандрівників, на 73 місце – у рейтингу туристичної інфраструктури, а у рейтингу привабливості – на 78 місце [5]. Це свідчить про те, що Україна має досить розгалужену транспортну систему, в якій представлені всі види транспорту. Географічне розташування України, історичні особливості її розвитку створило передумови для розбудови однієї з густих та потужних транспортних мереж в Європі та світі.

На даний час у зв'язку з тим, що людина живе у вік інформації (цифровий вік), який представляє собою період в історії людства, що характеризується переходом від промислового виробництва до інформації та комп'ютеризації, значно змінилось те, як люди взаємодіють з підприємствами та один з одним. Зараз дуже легко обрати вид транспорту для подорожі, замовити квитки on-line, забронювати номер у готелі. Зараз в індустрії туризму можливо навіть віртуально подорожувати. Інтернет значно спрощує життя та дозволяє турагентствам працювати цілодобово, автоматизовано.

Висновки з даного дослідження. НТП в суспільстві призвів до виникнення транспортних засобів, здатних швидко доставити людину в будь-яку точку земної кулі, а також до впровадження в область транспортного обслуговування нових технологій, в т. ч. інформаційних. Конкурентна боротьба за клієнта як між окремими транспортними структурами, так і між перевізниками всередині кожного виду транспорту дала потужний імпульс процесу вдосконалення сервісу для пасажирів.

З усіх галузей економіки країни транспорт має найбільш сильний взаємозв'язок з туризмом. Транспортні перевезення займають одне з центральних місць в складі практично будь-якого туристського продукту, і є невід'ємним етапом подорожей і туристичних поїздок.

Від правильності вибору виду перевезення багато в чому залежить ефективність подорожі і досягнення її мети.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про туризм». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text> (дата звернення: 07.10.2020).
2. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні : навч. посіб. Чернівці : Книги-XXI, 2003. 298 с.
3. Дурович А. П., Кабушкин Н. И., Сергеева Т. М. Организация туризма : учеб. пособ. Мн. : Новое знание, 2003. 632 с.
4. Гуменюк Г. М. Організація туристичних подорожей : навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ : НАІР, 2014. 364 с.
5. Украина в рейтингах: туризм – в плюс, инновации – в минус. URL: <https://ru.slovoidilo.ua/2019/09/10/infografika/obshhestvo/ukraina-rejtingax-turizm-plyus-innovacii-minus> (дата звернення: 07.10.2020).
6. Бабарицька В. К., Малиновська О. Ю. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи, сервісне забезпечення турпродукту : навч. посіб. К. : Альтерпрес, 2004. 288 с.
7. Погасій С. О., Шабала І. А. Про роль транспорту у розвитку туризму в Україні // *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2018. № 2 (42). 2 т. С. 39–44.
8. Організація транспортних подорожей і перевезень туристів. URL: <https://subject.com.ua/tourism/journeys/3.html> (дата звернення: 07.10.2020).
9. Кайгародова В. П., Донарська Т. П. Транспортні перевезення як складова туристичних послуг. URL: <https://studfile.net/preview/8150333/> (дата звернення: 07.10.2020).
10. Балабан П. Ю., Тягунова Н. М., Місюкевич В. І., Михайлюкова Н. І. Торговельна логістика : навч. посібник. К. : Центр учб. л-ри, 2014. 148 с.
11. Переваги і недоліки різних видів транспорту. URL: https://studopedia.eu/9_72145_perevagi-i-nedoliki-riznih-vidiv-transportu.html (дата звернення: 07.10.2020).
12. Сиволовська О. В., Шаля О. Г. Розробка туристських маршрутів як напрямку диференціації діяльності на залізничному транспорті // *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2009. № 28. С. 66–70.
13. Балєсна А. С., Орлик О. В. Туристичні кластери та економічна безпека підприємств індустрії туризму // *Інформаційні технології в економіці і управлінні* : зб. наук. студ. праць. Одеса : ОНЕУ, 2020. Вип. 2. С. 76–82.
14. Теслик А. В., Орлик О. В. Інформаційні технології в туристичній діяльності // *Інформатика та інформаційні технології*: студ. наук. конф., 20 квітня 2015 р. : матер. конф. Одеса : ОНЕУ, 2015. С. 40–43.
15. Набієва А. Е., Орлик О. В. Розвиток інформаційних технологій в туризмі // *Інформатика та інформаційні технології*: студ. наук. конф., 20 квітня 2015 р. : матер. конф. – Одеса : ОНЕУ, 2015. С. 84–87.